

ePortfolio risinājumu virsotnes šodienas izglītībā

M.Edu.Sc. Aleksandrs Gorbunovs
aleksandrs.gorbunovs@gmail.com

RTU konference
2009.gada 16.oktobrī

Saturs

- ePortfolio būtība
- ePortfolio un mācību vajadzības
- Kritiskā domāšana ePortfolio kontekstā
- ePortfolio kā novērtēšanas, refleksijas un kompetenču attīstīšanas rīks
- ePortfolio struktūra un saturs
- Secinājumi
- Iespējamie turpmāko pētījumu virzieni

ePortfolio būtība

- ePortfolio, vienkāršoti izsakoties, ir ieraksts par to, ko kāds ir paveicis (Redman, 1994);
- ePortfolio - tīkla resurss, kas atspoguļo lietotāja mācību vai profesionālos sasniegumus;
- ļauj automatizēt datu ievadīšanu, saglabāšanu un tālāko izmantošanu;
- ir zināšanu un iemaņu attīstības/pilnveidošanas pierādījumu apliecinājums (Brown, 1992);
- ir personīgā pierādījumu (apliecinājumu) kolekcija (kopums), kas parāda pastāvīgu iemaņu, zināšanu, attieksmju, izpratnes un sasniegumu iegūšanu. Tas attiecas kā uz agrākajiem sasniegumiem, tā arī uz turpmākajiem, kā arī ataino šī brīža attīstību un aktivitātes (Jasper, 2003);
- ir pastāvīgas profesionālās pilnveidošanās un attīstības rīks.

ePortfolio būtība (1.turp.)

- Šos ePortfolio esošos pierādījumu aprakstus var izvilkt konkrētu mērķu vai izdevumu nodrošināšanai (Timmins, 2008);
- ePortfolio loma studējošo izglītošanai, mācībām caur praksi;
- uzlabo studējošo kritiskās domāšanas spējas;
- ePortfolio demonstrē kā lietotāja spējas, kompetences, tā arī kalpo par pamatu personas pašizteiksmei, „pašreklāmai”.

ePortfolio būtība (2.turp.)

Mana ePortfolio definīcija:

“ePortfolio ir elektroniskā formā sagatavots personas sasniegumu kopums, kas ietver sevī šīs personas kompetenču, studiju un/vai profesionālās darbības un izaugsmes rezultātu pierādījumus, sasniegumu un spēju apliecinājumus kaut ko sasniegt, sadarboties, komunicēt, kritiski domāt, analizēt un pastāvīgi pilnveidoties, kā arī balstītus uz minētajiem pierādījumiem savu personisko refleksiju, pārdomu un rīcības rezultātus.”

ePortfolio un mācību vajadzības

- Mācību vajadzības - starpība starp pieprasītajām (nepieciešamajām) kompetencēm un pašreizējiem indivīda sasniegumiem (Knowles, 1989);
- NATO lietotais termins “TNA” – Training Needs Analysis;
- mācību vajadzības ir faktiskais mācību trūkums, kas var tikt kompensēts, apgūstot noteiktu mācību vielu (Masson-Atwood and Ellis, 1971);

ePortfolio un mācību vajadzības (1.turp.)

ePortfolio pierādījumu novērtēšanas kritēriji (*Webb et al.*, 2003):

- Ticamība;
- Pārvietojamība (apmaināmība);
- Uzticamība;
- Apstiprinājuma iespēja;
- Datu adekvātums un atbilstība;
- Apstiprinājums, ko sniedz sekundārs informētājs;
- Vairāku personu pieeja konta datu apstrādei;
- Novērtēšanas iespējas.

ePortfolio un mācību vajadzības (2.turp.)

Konstatēts vienotas pieejas trūkums novērtētāju sagatavošanā (*Scholes et al.*, 2004).

ePortfolio novērtēšanas kritēriji, var tikt apkopoti tabulas vai novērtēšanas veidlapas veidā.

ePortfolio un mācību vajadzības (3.turp.)

ePortfolio novērtēšanas kritēriji (*Jasper and Fulton, 2005*):

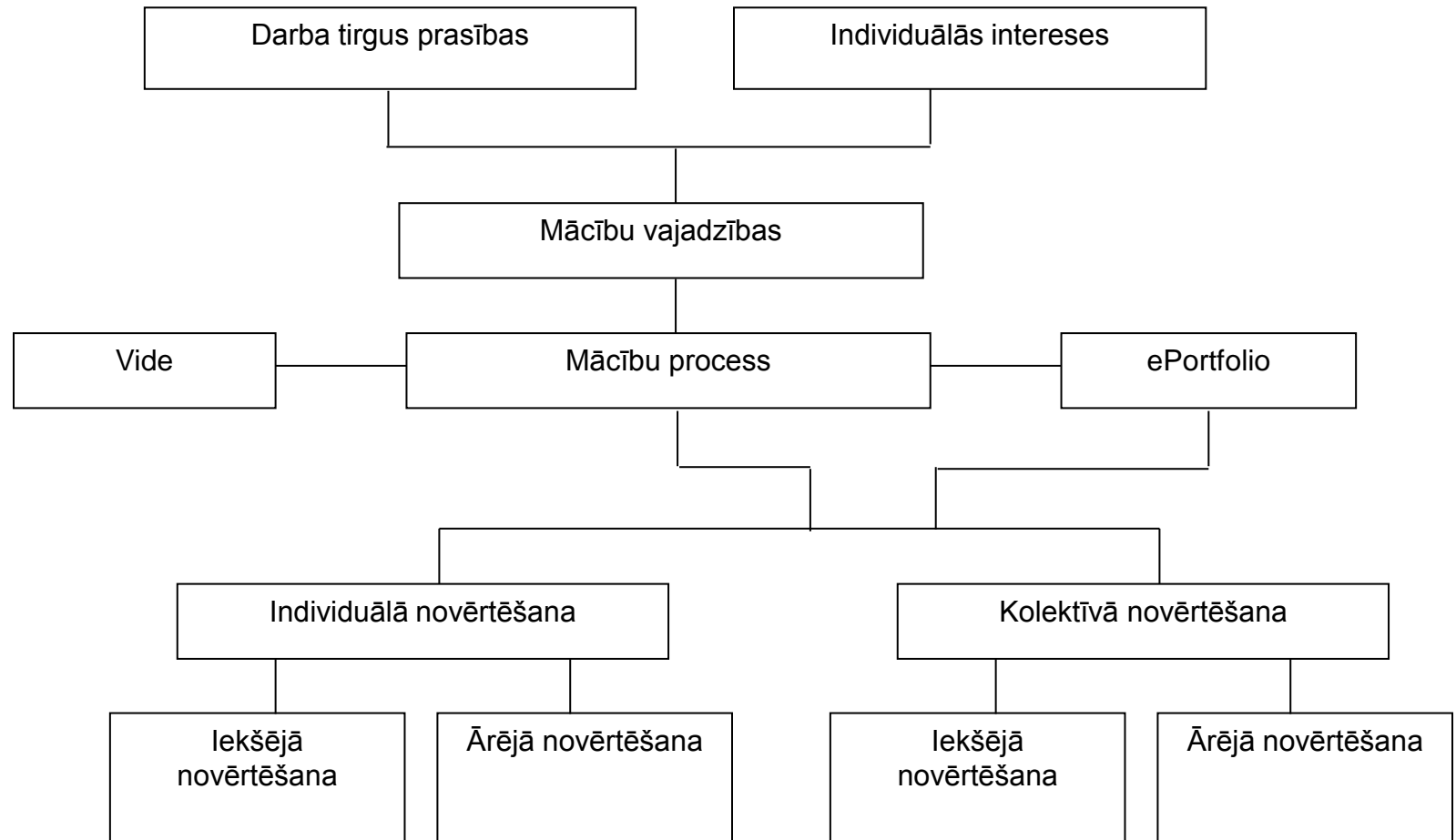
- Zināšanu bāzes un praktisko pētījumu metožu originalitāte;
- Spējas novērtēt kompleksas situācijas un skaidri formulēt problēmas;
- Lēmumu pieņemšanas spējas un profesionāli uzskati plānošanas stratēģijās, strādājot pie komplekso problēmu risināšanas;
- Spējas rīkoties patstāvīgi, plānojot un nodrošinot izpildi, kā arī pienācīgi izmantot citu cilvēku atbalstu;
- Jaunu atklāsmju pilnveidošana, kas uzlabo un attīsta praksi;
- Neatkarīga, kritiska un reflektīva domāšana;
- Efektīva komunikācija ar profesionāļiem un neprofesionāļiem;
- Personiskās atklāsmes, pašapziņa, savu ierobežojošo faktoru atzīšana;
- Prezentē savu ePortfolio, kas sagatavots loģiskā, saistītā veidā un satur visus nepieciešamos ePortfolio elementus, ieskaitot nepieciešamās atsauces.

ePortfolio un mācību vajadzības (4.turp.)

Kā iespējamo novitāti es šeit varētu ierosināt izveidot elastīgu ePortfolio studējošo sasniegumu novērtēšanas sistēmu, kā minētās komisijas aizvietotāju, kas, balstoties uz ePortfolio iesniegtajiem pierādījumiem par studējošā sasniegumiem, automātiski, izmantojot attiecīgu datu bāzi, kuras izstrāde ir atsevišķs papildus jautājums, apliecinātu studējošā vai speciālista sasniegumus un piešķirtu tam atbilstošu kvalifikāciju.

ePortfolio un mācību vajadzības (5.turp.)

Mans piedāvātais ePortfolio novērtēšanas modelis:

Kritiskā domāšana

- Uzsvāra maiņa no pasniedzēja vadītā izglītības procesa uz paša studējošā vadītu procesu.
- ePortfolio jāattīsta kā pierādījumu kolekcija par mācīšanās rezultātiem un mācību procesu; savukārt, refleksija ir galvenais elements lielākās daļas mūsdienu ePortfolio attīstībā (McMullan et al., 2003).
- Refleksijai manā skatījumā būtu jāatainojas visa studiju posma garumā, nevis īslaicīgu studējošā aktivitāšu uzplaiksnījumu veidā vai tad, kad to strikti pieprasa studiju programma.

Kritiskā domāšana (1.turp.)

- no refleksijas viedokļa ļoti svarīga ir teorētisko zināšanu nostiprināšana un pārbaude praksē; mācīšanās no prakses var tikt uzskatīta par refleksijas modeli (*Boud et al., 2006*);

ePortfolio – novērtēšanas, refleksijas un kompetenču attīstīšanas rīks

Indikatori kompetenču novērtēšanai (*Queensland Nursing Council, 2001*):

- tālākizglītība;
- ePortfolio;
- pārbaudījumi (eksāmeni, kontroldarbi utt.);
- kolēģu, citu studējošo sniegts profesionāls paveiktā vērtējums;
- tiešie novērojumi;
- pašnovērtējums;
- intervijas;
- praktiskās vai profesionālās darbības rezultāti

ePortfolio – novērtēšanas, refleksijas un kompetenču attīstīšanas rīks (1.turp.)

Klasiskās, uz kompetenci balstītās novērtēšanas nepilnības:

- pārlietu birokrātiska, vadīta caur „papīriem” (*Storey, 2001*);
- pārlietu daudz laukietilpīga (*Casey, 2001*);
- valodnieciska rakstura problēmām, kas skar kompetences dokumentāciju (*Griffin, 2001*);
- pasniedzēju veikums ir vairāk orientēts uz darbu ar „papīriem” (*Calman et al., 2002*).

ePortfolio – novērtēšanas, refleksijas un kompetenču attīstīšanas rīks (2.turp.)

Izglītojamo novērtēšanai būtu jāklūst par vienotu integrētu sastāvdaļu izglītības procesa pārraudzībā, vadīšanā un studējošo izglītošanā.

Kāds rīks varētu atrisināt šo problēmu?

ePortfolio!

ePortfolio – novērtēšanas, refleksijas un kompetenču attīstīšanas rīks (3.turp.)

ePortfolio ļauj sniegt vairāk holistisku un iespējami objektīvāku un ticamāku (vairāk validu) novērtēšanas metodi (*Dolan, 2003*).

ePortfolio ļauj studējošajiem nodrošināt to reflektīvo spēju attīstību un, līdz ar to – arī kompetenču attīstību (*Hull et al., 2005*).

ePortfolio ļoti bieži tiek izstrādāts, lai noteiktu studējošā ieguvumus un kompetenču pilnveidošanos (*Jasper, 2006*).

ePortfolio – novērtēšanas, refleksijas un kompetenču attīstīšanas rīks (4.turp.)

Kompetenču un, jo sevišķi, „praktisko kompetenču” pilnveidošanu var veikt, iesaistot studējošos kritiskajā refleksijā un lietojot uz kompetencēm orientētu ePortfolio (*Lenburg, 2000*).

Prasība pēc reflektīvo iemaņu sekmēšanas un paātrināšanas ir un paliks aktuāla daudzu arodu pārstāvju profesionālajā sagatavošanā (piem., Īrijas Valdības Ziņojumā-vadlīnijās par med. personāla sagatavošanu).

ePortfolio – novērtēšanas, refleksijas un kompetenču attīstīšanas rīks (5.turp.)

Svarīga ir studiju teorētiskās un praktiskās daļas integrācija, mācīšanās „caur praksi”.

Studenta pūliņi ir tieši saistīti ar tā profesionālās darbības kompetenci, un ePortfolio izmantošana paver ceļu, lai demonstrētu šos pūliņus (*Timmings, 2008*).

Kompetenču novērtēšanas sistēma ePortfolio ietvaros ir uzskatāma kā ļoti gaidīta alternatīva iepriekš pielietotajām akadēmiskajām pieejām. ePortfolio, kas balstīts uz šo sistēmu, patiesi sekmē studentu pilnveidošanos (*Casey, 2001*)

ePortfolio – novērtēšanas, refleksijas un kompetenču attīstīšanas rīks (6.turp.)

Refleksijas pielietošana studentu ePortfolio sekmē to kritiskās domāšanas iemaņu attīstīšanu. ePortfolio tiek veiksmīgi izmantots, lai nodrošinātu atbalstu studējošā kompetenču novērtēšanā, un ļauj studentu aktīvāk iesaistīt šajā procesā (*Timmins, 2008*).

Studējošo ieguvumi

Studējošo ieguvumi, lietojot ePortfolio (*Tiwari and Tang, 2003*):

- lielāka praktiskā darba, profesionālās darbības izpratne;
- spējas pielietot praksē iegūtās teorētiskās zināšanas;
- dziļāku zināšanu iegūšanas sekmēšana un ātrāka iekļaušanās praktisko darbu veikšanā;
- palielināts gandarījums par mācībām;
- palielināta paša atbildība par mācībām.

ePortfolio struktūra un saturs

ePortfolio mērķi var būt dažādi un **var iekļaut sevī** (*Jasper, 2006*):

- novērtēšanu;
- pastāvīgi notiekošo attīstības un sasniegumu fiksēšanu;
- savas kā praktiķa attīstības un pilnveidošanās demonstrēšanu;
- paša vadītu sevis apmācību (apmācību pēc sava plāna);
- rīku, lai dokumentētu reflektīvo apmācību;
- daļu no sava personīgā attīstības plāna;
- pierādījumus kompetenču novērtēšanai.

ePortfolio struktūra un saturs (1.turp.)

Pierādījumi ePortfolio var iekļaut sevī (*Jasper, 2006*):

1) primārus studenta paša panāktos un iegūtos pierādījumus:

- refleksijas;
- apsvērumus un pārdomas par mācību rezultātu sasniegumiem;
- komentārus par gūto pieredzi;
- kritisku notikumu analīzes, noformētas rakstiskā formā;
- piezīmes un novērojumus semināru, brīfingu un prakses laikā.

2) sekundārus pierādījumus, kas iegūti no ārpusēs un ievietoti

ePortfolio:

- dažādu attiecīgu dokumentu kopijas;
- protokolus, vēstules u.tml.;
- publikāciju kopijas;
- aptaujas lapu piezīmes, atgriezeniskās saites.

ePortfolio struktūra un saturs (2.turp.)

ePortfolio struktūrformu klāsts ir ļoti daudzveidīgs, kas lielā mērā atkarīgs no izvirzītajiem mērķiem.

Pierādījumu uzrādīšana ePortfolio ietvaros ļauj apliecināt to, ko tā lietotājs ir sasniedzis.

Secinājumi

- ePortfolio ir teicams rīks, kas sekmē izglītības procesa attīstību, iedrošina un motivē studējošos, ļauj studējošajiem parādīt savus sasniegumus, bet pasniedzējiem – novērtēt studējošo veikumu un atbalstīt studijās.
- Pastāv zināms vienotas pieejas trūkums studējošo ePortfolio novērtētāju sagatavošanā.
- Atbilstošu pētījumu, subjektivitātes riski un vienotas pieejas trūkums vērtēšanas standartu jomā rosina pārdomas par jauna pētījumu virziena un mērķu nospraušanu, kas varētu viest skaidrību un noteiktību ePortfolio novērtēšanā.

Secinājumi (1.turp.)

- Piedāvāto ePortfolio pakalpojumu daudzums un kvalitāte joprojām var tikt uzlabota un atsevišķos gadījumos, ņemot vērā mūžizglītības aktualitāti, tā nav pietiekama. Tā, piemēram, šobrīd neviens no izpētītajiem ePortfolio, nepiedāvā studentam jaunas kvalifikāciju un kompetenču iegūšanas iespējas, pamatojoties uz viņa jau esošajām, iepriekš iegūtajām un apliecinātajām, kas var būt jaunā pētījuma virziens.
- Refleksija ir kritiskās domāšanas sastāvdaļa, kurai jāatainojas visu studiju garumā un jāatspoguļo studējošā kritiskā domāšana un reakcija dažādu studiju jautājumu risināšanā

Secinājumi (2.turp.)

- Starp kompetentu profesionālo darbību un kritiskās domāšanas iemaņām pastāv cieša saikne. Tomēr šīs saiknes korelitāte joprojām vēl nav izpētīta, kas var būt par jauna pētījuma virzienu.
- ePortfolio ļauj studējošajiem attīstīt to kritiskās domāšanas un reflektīvās spējas un, līdz ar to – arī kompetences.
- ePortfolio tiek plaši izmantots kā studējošo novērtēšanas, pašnovērtēšanas, refleksijas un kompetenču attīstīšanas rīks.
- ePortfolio struktūrformu klāsts ir ļoti daudzveidīgs, kas lielā mērā atkarīgs no izvirzītajiem mērķiem.
- Pierādījumu uzrādīšana ePortfolio ietvaros ļauj apliecināt to, ko tā lietotājs ir sasniedzis.

lespējamie pētījumu virzieni

- Nav pietiekamu pētījumu uz pierādījumiem balstītai pieejai kompetenču novērtēšanai.
- Konstatēts vienotas pieejas trūkums ePortfolio novērtētāju sagatavošanā, kas var būtiski ietekmēt novērtētāju noteikto uzdevumu veikšanu un to izpildes kvalitāti.
- Atbilstošu pētījumu un vienotas pieejas trūkums vērtēšanas standartu jomā rosina pārdomas par jauna pētījumu virziena un mērķu nospraušanu, kas varētu viest skaidrību un noteiktību ePortfolio novērtēšanā.
- Lai arī ir konstatēts, ka pastāv saikne starp kompetentu profesionālo darbību un kritiskās domāšanas iemaņām; tajā pašā laikā šīs saiknes korelitāte joprojām paliek neskaidra.

lespējamie pētījumu virzieni (turp.)

- Piedāvāto ePortfolio pakalpojumu daudzums un kvalitāte joprojām var tikt uzlabota un atsevišķos gadījumos, ņemot vērā mūžizglītības aktualitāti, tā nav pietiekama. Tā, piemēram, šobrīd neviens no izpētītajiem ePortfolio, saskaņā ar manā rīcībā esošo avotu izpētes rezultātiem, nepiedāvā studentam jaunas kvalifikāciju un kompetenču iegūšanas iespējas, pamatojoties uz viņa jau esošajām, iepriekš iegūtajām un apliecinātajām.
- Tādējādi piedāvāju noformulēt šādu perspektīvu pētījumu mērķi – jaunas inovatīvas ePortfolio sistēmas izveide studiju procesa papildus servisu nodrošināšanai.

Paldies par uzmanību!

Jautājumi?